

L'absentisme de la intel·lectualitat en l'esport

"La fatal tendència dels homes a deixar de pensar en una cosa quan aquesta ja no ofereix dubtes, és la causa de la meitat dels seus errors."

JOHN STUART MILL

Alguns pensadors han interpretat la història de la humanitat reduint-la a la lluita del gènere humà per l'assoliment del temps lliure. A finals del segon mil·lenni de la nostra era, estem immersos en plena civilització del lleure gràcies a la innovació tecnològica, als enormes avenços del sistema productiu capitalista, als valors constitucionals conquerits en el procés de civilització (l'ona històrica arranca del parlamentarisme del final de l'edat mitjana, l'any 1450) i al sistema de protecció sanitària que empara a un nombre creixent de ciutadans amb la més alta esperança de vida de tots els temps. El temps lliure s'ha convertit en un dret real de la població que ha transformat la nostra societat en una societat de serveis. L'esport, en totes les seves formes i manifestacions, es constitueix en un dels elements més representatius d'aquesta societat en el temps de lleure actiu.

De l'esport com a pràctica lúdica, educativa, higiènica i espectacular (com a tragèdia moderna que canalitza de forma incruenta els conflictes i rivalitats presents) se n'efectuen múltiples usos, serveis i interpretacions que determinen el signe històric d'un col·lectiu humà en un context mundial unificat i divers alhora. La unitat civilitzadora del planeta ve donada per la connexió i interdependència de les diferents societats del globus terraquí. Tanmateix, la diversitat està condicionada per l'existència de diferències socioculturals, polítiques i econòmiques, a més a més del sorgiment de formes transnacionals de classe, poder i privilegi. En el nostre "llogarret global" (afortunat terme que va encunyar el canadenc Marshall Mc Luhan, l'any 1962, per descriure el procés de globalització de la terra) de finals de mil·lenni, l'esport s'ha constituït en la nau capitana d'una societat esportivitzada que contribueix decisivament a la ingent tasca de mundialització del planeta.

L'esport i la mundialització són dos fenòmens que esdevenen directament de la modernitat i estan íntimament relacionats. El primer va superar en l'albor de la modernitat la seva primera significació, el seu localisme anglès, el seu origen de classe i el seu entorn polític per convertir-se en una pràctica i espectacle polisèmic, transnacional, interclassista i ambivalent pel que fa al camp ideològic. A través del procés de mundialització s'aconsegueix una modernització a escala planetària. Mitjançant l'esport s'obté la substitució d'un univers de pràctiques lúdiques autòctones, poc racionalitzades, amb regles imprecises i notable violència, per una pràctica universal, refinada, de regles estrictes que exigeixen l'autocontrol interioritzat de la violència competitiva i que representa l'esperit més genuí de la modernitat.

L'esport no solament és matèria de constant actualitat entre els mitjans de comunicació social, sinó que mobilitza cada dia milers de milions de persones, ofereix espectacle per a molts altres ciutadans del planeta, contribueix notablement a l'increment de la riquesa mundial i, a més a més, entre d'altres aportacions, constitueix un poderós mitjà d'identificació (individual i col·lectiva) i condueix amb èxit l'agressivitat natural de l'individu i dels grups i resol de manera incruenta les rivalitats i conflictes no satisfets.

La presència de l'esport en el nostre entorn és constant, el seu abast és universal, els seus serveis tangibles i el seu acatament és unànime; és per això que a la nostra centúria se l'ha anomenat amb propietat "el segle de l'esport". Possiblement, en un període històric ulterior se'ns coneixerà per l'extraordinari apogeu de l'esport en un món globalitzat pel sistema liberal capitalista, liderat pel poder hegemònic dels Estats Units d'Amèrica; igual que d'altres èpoques històriques són conegudes per altres fets que les condicionaren i les identificaren posteriorment.

No obstant i davant d'una balança figurativa, si situem en un plat l'omnipresència de l'esport en el nostre entorn, la seva acceptació social, la seva vigència política, la seva importància econòmica i la seva significa-

ció cultural; i en l'altre plat, el paper que ha desenvolupat la intel·lectualitat més rellevant de la nostra època amb relació a aquest paradigmàtic fenomen, ens trobem davant un panorama desolador. L'esport és objecte de pràctica, d'espectacle, de consum, d'adscripció, però, paradoxalment, no sembla ser objecte de ser pensat i expressat per la classe intel·lectual més rellevant del nostre segle.

Els intel·lectuals tenen la responsabilitat d'interpretar i reflexionar sobre tot allò que afecta al ciutadà i a la societat de la seva època, per clarificar els complexos processos als quals estem sotmesos, per anticipar a la resta dels ciutadans els canvis que es produeixen i per alertar dels perills de degeneració individual i col·lectiva que ens assetgen. L'intel·lectual ha de constituir-se en un inconformista del nostre món que mostri pautes de comportament eficaç, en l'àmbit individual, per ajudar a la persona a interpretar-se millor i ajudar-la a encaixar adequadament en una societat més tolerant, respectuosa i en bona harmonia amb els altres i amb el seu entorn.

Malgrat les raons exposades entorn a la realitat de l'esport en el nostre àmbit sociocultural, l'interès que aquest ha suscitat entre els intel·lectuals més notables de la nostra època i d'altres assagistes i investigadors de renom de les diferents disciplines acadèmiques, és decepcionant. Podem afirmar que la resposta donada a aquest fenomen dels nostres dies per l'elit del nostre pensament és ridícula amb relació a la seva importància social. L'esport ha estat considerat entre la intel·lectualitat com un tema menor, de segona classe, i amb relació a aquest tractament han aparegut treballs, referències i aportacions entorn a l'esport però que no han conformat les línies mestres del pensament de la gran majoria de personalitats importants de la nostra època. Els premis Nobel, els més prestigiosos del món pel seu reconeixement i quantia econòmica, no han guardonat fins ara a cap assagista, novel·lista o investigador pels seus treballs relacionats amb els descobriments biomecànics de la motricitat esportiva, els estudis sobre la violència en el futbol, l'economia de l'esport, la literatura de tema esportiu o per les aportacions psicosomàtiques i reeducatives de l'esport adaptat entre els diferents grups de població discapacitada.

L'esport no figura entre els temes preferits dels autors de "best seller", els intel·lectuals de primera fila acostumen a referir-se a l'esport com una activitat de poc interès personal i intel·lectual; tot sovint destaquen la seva enorme extensió però poca profunditat i es refereixen puntualment a l'àmbit esportiu per denunciar o comentar (via periodística) algun tema concret que hagi esgarriat a la població: violència esportiva, desmesura econòmica del futbol, el "doping" en l'esport d'alt rendiment, etc. Si fem un mostreig del principals intel·lectuals dels diferents camps acadèmics i de la bibliografia que hi ha en cada una d'aquestes àrees, observem que hi ha un clamorós buit que cal esmenar. Salvem certes excepcions, com la sociologia, en la qual la implicació és acceptable com correspon a un fet social d'aquestes dimensions, i la literatura periodística de caràcter esportiu, pròpia dels potents mitjans de comunicació social que analitzen aquesta realitat diàriament.

No resulta fàcilment explicable l'absentisme de la intel·lectualitat entorn l'esport, però cal denunciar-lo i reclamar les millors energies per estudiar i conèixer un dels fets més rellevants i determinants de l'etapa més dinàmica de la història de l'home. En un període de profunds contrastos, de grans avenços i retrocessos, l'esport s'ha convertit en la religió laica del nostre segle. Representa fidelment al seu temps, comporta en si mateix elements relacionats i combinats amb allò indiscutible i raonable, per la qual cosa resulta complex d'estudiar. Si definim la intel·ligència com la capacitat de l'ésser humà per distingir entre allò essencial i allò accessori, apel·lem al sentit crític i essencialista dels pensadors i artistes més compromesos amb el seu temps per reprendre sense vacil·lació l'esport com a objecte d'estudi seriós, complex, útil i de primera magnitud.

Si volem entendre l'esport com a pràctica humana per excel·lència i encaixar-lo en el seu context històric, cal estudiar-lo amb rigor i profunditat per les millors ments del nostre panorama intel·lectual, crear escoles que segueixin de prop aquesta realitat cultural i promoure fòrums de debat i contrastació. D'aquesta manera podrem interpretar millor les claus del nostre temps. L'esport es constitueix, per la seva implantació social i pel compromís personal, en un microcosmos de la nostra realitat social i en un mètode d'anàlisi per endinsar-nos en el coneixement de l'individu de la nostra època: "l'homo deportivus".

Javier Olivera Betrán